

Förutsättningar för skyddade arter, Skönviksvägen, Nacka kommun

Med fokus på förutsättningar för kopparödla och blåsippa

Innehåll

Bakgrund och syfte	3
Beskrivning av området	4
Skyddade arter	5
Bevarandestatus för kopparödla och blåsippa	6
Förutsättningar för skyddade arter	8
Förslag på fördjupade inventeringar	9
Referenser	11

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Nacka kommun
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2019-03-01
Uppdragsansvarig: Fingal Gyllang
Intern kvalitetsgranskning: Per Collinder 2019-02-25
Medverkande: Rikard Anderberg
Foton kopparödla: Rikard Anderberg
Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen AB
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 8009
Bilder på framsidan visar en kopparödla (ej från utredningsområdet).

Bakgrund och syfte

Skyddade arter vid
Skönviksvägen, Nacka
kommun

Delar av detaljplan för Skönviksvägens verksamhetsområde (figur 1) utgörs idag av ett obebyggt naturområde. Inom planområdet finns de rödlistade arterna talticka och ekticka, som indikerar förekomst av gamla träd och höga naturvärden, och enligt Artportalen (2016) har även kopparödla påträffats inom planområdet. Alla grod- och kräldjur är skyddade enligt antingen 4 eller 6 §§ artskyddsförordningen (2007:845). Vid ett fältbesök noterades även blåsippa, vilken omfattas av 8 § artskyddsförordningen.

I samband med exploateringsföretag utlöses förbuden i artskyddsförordningen enligt praxis om bevarandestatus för den lokala populationen av arten påverkas negativt. Det behöver därför klargöras vilka skyddade arter som förekommer inom planområdet och därefter bedömas om de planerade åtgärderna kan komma att påverka respektive arts bevarandestatus i området.

De arter som omfattas av artskyddsförordningen som är noterade inom området är dels kopparödla, som är påträffad vid ett tillfälle enligt Artportalen (sökperiod 1990–2019), dels blåsippa som observerades i samband med fältbesök 11 februari 2019. Fynd av kopparödla finns också från Skönviksvägen strax norr om utredningsområdet.

Detta uppdrag syftar till att beskriva följande:

- bevarandestatus för kopparödla och blåsippa, och om eventuell påverkan skulle leda till förbud enligt artskyddsförordningen.
- en bedömning om det finns stor sannolikhet att andra arter som omfattas av artskyddsförordningen finns inom detaljplaneområdet
- ge förslag på eventuella inventeringar som bedöms vara viktiga att genomföra i syfte att erhålla en heltäckande bild av områdets skyddade arter.

Beskrivning av området

Utredningsområdet ligger i den sydvästra delen av ett större sammanhängande skogsområde som till stora delar ingår i Nyckelvikens naturreservat (figur 1). Utredningsområdets centrala del är låglänt och lövträdsdominerad med ett fuktigt markskikt. Ett mindre parti utgörs av en ek- och hassellund där ekarna bedöms vara runt 100 år. En gång/cykelväg löper genom denna del av området.

De västra och östra delarna utgörs av högre liggande, gles hållmarkstallskog där markskiktet främst utgörs av öppet berg, ställvis med ett tunt vegetationstäck av lavar och ljung.

Figur 1. Karta över utredningsområdet (blå rektangel) och närliggande Nyckelvikens naturreservat (grön rastreerad yta). Punkter markerar fynd av de skyddade arterna kopparödla och blåsippan i närområdet. Den infällda kartan visar en förstörd bild av utredningsområdet.

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen ger ett skydd för alla vilda fåglar och ett antal djur, svampar och växter som finns uppräknade i förordningens bilagor.

Olika arter har olika skydd beroende på vilken paragraf i förordningen som reglerar artens skydd. Skyddet är utformat som ett strikt skydd, det vill säga: det finns ingen rimlighetsavvägning mellan nödvändigheten av projektet och behovet av att skydda arten. I prejudikat finns dock bedömningar att det inte är enstaka individer som är skyddade utan snarare den lokala populationen.

Gynnsam bevarandestatus och lokal population

- Artskyddsförordningen uttrycker att upprätthållande av en arts gynnsamma bevarandestatus inte får försvåras för att dispens ska ges. I upprätthållande av gynnsam bevarandestatus ingår att den lokala populationen inte får påverkas negativt. Det är ofta svårt att avgränsa lokal population och få prejudicerande rättsfall finns. Ekologigruppen utgår i våra bedömningar från att lokal population är en delpopulation där det finns tydliga spridningshinder till andra förekomster av arten. Exempelvis bör en groddjurspopulation omgiven av bebyggelse och vägar betraktas som en lokal population. För andra arter som exempelvis flyttfåglar där spridningen inte är ett problem kan den lokala populationen utgöras av ett helt landskap eller kanske hela landet.

Definition av population enligt Naturvårdsverkets artskyddshandledning:

En grupp av individer av samma art som nyttjar ett geografiskt avgränsat område samtidigt och har möjlighet att dela gener.

Om ett projekt eller en plan bedöms påverka lokal population är det inte möjligt att söka dispens, istället måste skyddsåtgärder vidtas så att populationen inte påverkas. Om detta görs rätt, behövs inte längre dispensen. Målet med skyddsåtgärderna blir alltså att göra dispensen onödig. Skyddsåtgärder kan ha karaktären av biotopförbättrande åtgärder där ett närliggande område iordningställs så att numerären av arten inte minskar.

Kopparödla

Kopparödla (*Anguis fragilis*) förekommer i Götaland, Svealand och utefter norrlandskusten. Kopparödla finns främst i fuktiga miljöer med riklig markvegetation och utnyttjar stenar, stubbar eller liknande för att gömma sig.

Inom utredningsområdet har en årsunge observerats på gång/cykelvägen som löper genom de västra delarna 2016. En adult kopparödla påträffades överkörd på Skönviksvägen strax norr om utredningsområdet 2016 (Artportalen 2016). Dessutom finns enstaka fynd längre österut i Nyckelvikens naturreservat. Arten är skyddad enligt artskyddsförordningen 6 § som gör gällande att det är förbjudet att: 1. döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och 2. ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Figur 2. Kopparödla (bilden är från en annan plats).

Blåsippa

Förekommer allmänt i södra Sverige, och påträffas i en rad olika naturmiljöer, som bland annat lundmiljöer, blandskogar, hässlen och kalkgranskogar. Arten förekommer ofta i miljöer med viss basisk markpåverkan. I samband med fältbesök observerades flera övervintrande blad av blåsippa i ek- och hassellunden i de sydvästra delarna av området.

Blåsippa är skyddad i 8 § artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växten, samt att ta bort eller skada frön eller andra delar. Med att skada arten bör även avses åtgärder som på ett indirekt sätt skadar arten genom att till exempel de hydrologiska förhållandena på artens växtplats förändras.

Bevarandestatus för kopparödla och blåsippa

Kopparödla

Utredningsområdet angränsar i nordost till Nyckelvikens naturreservat, vilket är ett större sammanhängande skogsområde som i norr avgränsas av Saltsjön, i söder och väster av trafikleder och bebyggelse. Nordost om reservatet finns grönområden och bebyggelse som vetter mot Saltsjön och Skurusundet. De vägar, vatten och bebyggelsestråk som omger utredningsområdet och Nyckelvikens naturreservat utgör kraftiga barriärer för artens spridningsmöjligheter. Det kan dock inte uteslutas att arten kan sprida sig vattenvägen till andra områden. Kopparödlor kan simma, vilket indikeras av fynd av arten på skärgårdsöar (Elmkvist muntl. 2019).

Den planerade exploateringen kommer medföra att större delen av utredningsområdet bebyggs (figur 3) och att en mindre del sparas som park (Nacka kommun 2019). Kopparödlan nyttjar sannolikt idag både de fuktiga lövskogsområdena och de torrare hållmarkerna i området som födosöks- och livsmiljöer. Dessa miljöer kommer troligen att försvinna i samband med en eventuell exploatering. I direkt anslutning till området ligger Nyckelvikens naturreservat, som är skyddat, och där liknande miljöer förekommer vilka bedöms vara mer lämpliga för kopparödla än de som finns inom utredningsområdet. Den lokala populationen bedöms omfatta ett område som minst består av Nyckelvikens reservat och omkringliggande villasamhällen men troligen är betydligt större. Spridningsmöjligheter finns över Skurusundet bort mot Värmdölandet

Figur 3. Planförslag för bebyggelse inom utredningsområdet vid Skönviksvägen. Större delen av området kommer tas i anspråk av bebyggelse i planförslaget, en mindre del utgörs av parkmiljö. Flygfotot är Nacka kommuns ortofoto från 2018.

Exploateringen bedöms inte påverka den lokala populationen av kopparödla. I och med att Nyckelvikens naturreservat omfattar ett stort område på Nackahalvön bedöms inte heller indirekta kumulativa effekter av fortsatt exploatering märkbart påverka den lokala populationen. Kopparödla är vanlig och har en kontinuerlig utbredning i länet och vår bedömning är att projektet inte påverkar möjligheten att upprätthålla gynnsam bevarandestatus vilket innebär att förbud enligt artskyddsförordningen inte inträder.

Blåsippa

Exploateringen bedöms inte påverka populationen av blåsippa på varken lokal eller regional skala. Det kommer fortsatt finnas gott om lämpliga miljöer i närområdet för arten. Blåsippa är vanlig och har en kontinuerlig utbredning i länet. Fynd på Artportalen visar att arten också är vanligt förekommande i Nacka kommun. Vår bedömning är att projektet inte påverkar möjligheten att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för arten lokalt, vilket innebär att förbud enligt artskyddsförordningen inte inträder.

Förutsättningar för skyddade arter

Fåglar

En fågelinventering genomfördes i området i juni 2016. Ingen av de tretton fågelarter som noterades är hotad eller rödlistad (Sweco 2016). Bedömningen är att det inte förekommer fågelarter som är riskerar att utläsa förbud enligt artskyddsförordningen inom det inventerade området.

Fladdermöss

Alla fladdermöss är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. Ecocom genomförde en fladdermusinventering 2015 (Ecocom 2015). Vid inventeringen noterades två arter, nordfladdermus och dvärgpipistrell, men ingen av arterna bedömdes ha någon koloni i området. Ecocoms övergripande bedömning var att en exploatering av de inventerade områdena inte kommer att påverka fladdermusfaunan i området negativt. Exploateringen medför att det sammanlagda jaktområdet för fladdermöss krymper, men påverkan på fladdermuspopulationerna blir försumbar eftersom det sannolikt inte finns kolonier i det område som kommer att exploateras. Dessutom är fladdermusaktiviteten liten, och det saknas sällsynta eller mer krävande arter.

Groddjur

Området bedöms inte ha förutsättningar för groddjur. I de västra delarna förekommer visserligen fuktiga områden som sannolikt är vattenhållande vissa delar av året, men som inte bedöms vara lämpliga lekmiljöer. Övriga delar av utredningsområdet utgörs av torra hållmarker, vilka inte utgör lämpliga livsmiljöer för groddjur.

Förslag på fördjupade inventeringar

Skyddade arter vid
Skönviksvägen, Nacka
kommun

I utredningsområdets östra delar finns miljöer som har förutsättningar att hysa hasselsnok, en art som omfattas av 4 § artskyddsförordningen.

Hasselsnok förekommer i blockrika miljöer i solexponerat läge, gärna på hållar i gles tallskog och i skogsbryn. Artens viktigaste föda är reptiler som kopparödla och smågnagare. Miljön inom utredningsområdet bedöms vara lämplig för hasselsnok (figur 4, 5). En preliminär bedömning är att utredningsområdet inte är optimal livsmiljö för arten men eftersom ett eventuellt fynd av arten i området kan få stora konsekvenser för exploatering av området är det en klok åtgärd att förvissa sig om att det förhåller sig på det viset.

Arten är påträffad vid flera tillfällen i Nacka kommun men fynden är gjorda öster om Skurusundet och söder om Järlasjön. En inventering som utreder huruvida arten förekommer i utredningsområdet eller i närområdet rekommenderas.

Enligt metodiken inventeras hasselsnok från och med snösmältningen i mars/april till och med augusti/september. Under inventeringen eftersöks hasselsnok visuellt i lämpliga miljöer. Som hjälp läggs även bitar av svart takpapp ut (ca 0,5 x 0,5 meter stora) vilka fungerar som ”fällor”. Hasselsnoken ligger gärna gömd under dessa vilket gör att det kan vara säkrare att vid kommande besök finna arten om den finns i området. Inventeringen är starkt väderberoende, och för ett tillfredsställande resultat behöver det vara varm väderlek.

Figur 4. Blockig, hållmarksterräng i solexponerat läge kan utgöra lämplig livsmiljö för hasselsnok och andra kräldjur.

Skyddade arter vid
Skönviksvägen, Nacka
kommun

Figur 5. Gles hållmarkstallskog i söderläge med öppna hållar och inslag av ljung och annan lågvuxen vegetation är lämpliga livsmiljöer för hasselsnok.

Referenser

Skyddade arter vid
Skönviksvägen, Nacka
kommun

Tryckta källor

Ecocom 2015. Naturmiljö-Bilaga 4. Inventering av fladdermöss i Stockholm och Nacka i samband med utbyggnad av tunnelbana. Stockholms läns landsting, förvaltning för utbyggd tunnelbana.

Naturvårdsverket 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1-fridlysning och dispenser. Utgåva 1.

Sweco 2016. Naturmiljö-Bilaga 3 Fågelinventering-artlista. Stockholms läns landsting, förvaltning för utbyggd tunnelbana.

Digitala källor

ArtDatabanken 2019. Sökning på påträffade arter. www.artfakta.artdatabanken.se Sidan besökt 2019-02-21.

Artportalen 2019. Sökning efter påträffade arter i utredningsområdet. Sökperiod 1990–2019. www.artportalen.se Sidan besökt 2019-02-21.

Nacka kommun 2019. Plankarta för området vid Skönviksvägen.

https://infobank.nacka.se/ext/Bo_Bygga/stadsbyggnadsprojekt/Skönviksvägen/Samråd/Plankarta.pdf Sidan besökt 2019-02-25

Muntliga källor

Elmkvist, Kurt 2019. Samtal med Kurt Elmkvist, herpetolog, 2019-02-22.